

SAFİYE SULTAN

Halim SERARSLAN*

Özet

Sofia Baffo, genç ve güzel Venedikli bir kızdır. Korfu vâlisi olan babasının yanına giderken Akdeniz'de bir çatışma sırası Türk denizcilerin eline geçer. İstanbul'a getirilerek saray haremine satılır. Adı Safiye olur.

Osmanlı terbiyesine göre eğitilip öğretildikten sonra, Nurbânu Sultan tarafından oğlu Şehzâde Murat'a sunulur.

Safiye, zamanla Murat'ı kendine bağlamayı, ona her dediğini yaptırmayı bilir. Çok can yakan bir Osmanlı sultanı olarak tarihe geçer.

Anahtar Kelimeler

Safiye Sultan, Sofia Baffo, cariye, harem, şehzade, sultan

Summary

Sofia Baffo is a beautiful and young girl from Venice. She is caught by the Turkish Sailors during a skirmish in the Mediterranean Sea while she was going to visit her father who is a governor of Korfu. She is taken to İstanbul then she is sold to the Harem of the Palace. Her name is changed to Safiye.

After she is taught and trained according to the Ottoman's discipline she is presented to Shazadah Murat by his mother Nurbanu Sultan.

Safiye learn to persuade Shazadah Murat and makes Shazadah Murat whatever she tells in time.

She is recorded in history as a Sultan of the Ottoman Harem who is very attractive.

Key Words

Sofia Baffo, Safiye, Ottoman Harem, Shazadah Murat,

Giriş

Osmanlı saray haremının, padişahın erkek çocuk dünyaya getiren câriyelerinden Hürrem Sultan, Nurbanu Sultan gibi bazıları, tarihte derin izler bırakmıştır. III. Murat (1574-1595)'ın eşi, III. Mehmet (1595-

---

* Yrd. Doç.Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

1603)'in annesi Safiye Sultan da bunlardandır. Söz konusu padişahlar ile onların dönemini işleyen edebî eserlerde, Safiye Sultan'a yer verildiği gibi, Safiye Sultan adına özel romanlarda yazılmıştır. Tesbit edebildiğimiz kadarıyla Feridun Fazıl Tülbentçi'nin "Sultanların Aşkı", Turhan Tan (Samih Fethi)'in "Safiye Sultan", Ann Chamberlin'in "Safiye Sultan" adlı romanları bunlardan başlıcalarıdır.

Biz burada, biri yerli diğeri yabancı iki yazarın, Feridun Fazıl Tülbentçi ile Ann Chamberlin'in eserlerindeki bakış açısına göre Safiye Sultan'ı anlatmağa çalışacağız.

Tülbentçi'ye Göre Safiye Sultan

Agripina Bafo, Venedikli güzel bir kızdır. Müstesna bir yaratılışa, kalem gibi ince parmaklara, aşk ve ihtiras dolu bal rengi gözlere sahiptir. Genç kızlık çağına girince, kendisine ilâhî bir güzelliği olduğu söylenir. O da bu sözü duyar duymaz boy aynasının karşısına geçer. Vücudunu, güzelliğini uzun uzun seyreder. Gurura kapılır.

Diğertaraftan Agripina, Venedik'in en asil ailelerinden birine mensuptur. Babası Korfo valisi Leonardo Bafo'dur. Bafo, kızına iyi bir eğitim ve öğretim verir. Çocukluğunda el üstünde tutulur, bir dediği iki edilmez.

Agripina'nın güzelliği ve cazibesi yalnız Venedik'te değil, kısa zamanda çevre şehirlerde de duyulur. "Venedik'in sokakları demek olan kanallardan kayıkla geçerken pencereler açılır, herkes ona bakar."** (s. 184). Gerçek sokaklarda ise, Onu görebilmek için gençler, orta yaşlılar, ihtiyarlar âdetâ birbirlerinin omuzlarına çıkarlar. O, güzelliğine mağrur, sıcak kanlı ve fettan bir kızdır. Kimseye yüz vermez. Sevgisini kazanabilmek için etrafında pervane gibi dönen senatörleri, asilzâdeleri, şövalyeleri, Akdeniz'in ün salmış kaptanlarını, duçenin müşavirlerini tatlı bir tebessümle reddeder. Her kapıyı açan duka altınları yalnız onun kalbini açamaz. El falına bakan ihtiyar bir amiral ona: "Kızım senin

---

** Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ, **Sultanların Aşkı**, 3.bsk., İstanbul, 1968, Tülbentçi'ye göre Safiye Sultan başlığı altında geçen bu ve diğersayfa sayıları, künyesini verdiğimiz esere aittir.

istikbalin Venedik'ten çok uzaklardadır. İlk zamanlarda başına bir felâket geldiğini zannedeceksin, sonra bunun bir felâket olmadığını anlayacaksın.”(s. 41) der.

Agripina, bu kehanete aldırış etmez. Çılgın kakhahalarla gülüp geçer.

Korfo'ya babasının yanına gitmek üzere bindiği muazzam kalyon, Türk leventlerinin eline geçer. Venedikli bu asil ve güzel kız, Osmanlı Sultanı Selim'in büyük oğlu Şehzâde Murat'ın Manisa'daki sarayına gönderilir. Keskin zekâsı sayesinde Türkçe öğrenir. Kendisine Safiye adı verilir. Şehzâde'den çocukları dünyaya gelir.

Hammer'i kaynak gösteren romancının yazdığına göre, Sultan Selim, hamamda cariyeler ile eğlenirken “..... birden dengesini kaybederek arka üstü...”(s. 177) düşer. O esnada, başını hamamın mermerlerine çarpan padişah, kısa bir süre sonra hayata vedâ eder.

Manisa Valisi Şehzâde Murat, babasının ölümünü öğrenir öğrenmez İstanbul'a gitme hazırlığına başlar. Hemen, hareme giderek “meyus bir eda ile”(s. 182) babası Sultan Selim Han'ın ölüm haberini, sevgili hasekisi Safiye Sultan'a verir. Safiye önce “hayıflanır gibi”(s.183) olur. Sonra gözlerinin içiyle güler: “Vah vah, Allah size uzun ömürler versin, padişahlığınız mübarek olsun.”(s. 183) demek suretiyle kocasını kutlar.

Safiye Sultan, nihayet senelerce beklediği bu günü görmüş ve Muratına ermiştir. O, artık, Topkapı Sarayı'nın baş kadını olacak, Hürrem Sultan gibi saltanat sürecektir. Vah vah derken gözlerinin içinin gülmesi, her haliyle sevincini ifade etmesi hep bu sebeptir.

Sultan Murat, Safiye Sultan'a kendisinin hemen hareket edeceğini, şimdilik oğlu Şehzâde Mehmed ile Manisa'da kalması gerektiğini söyler. Bu Safiye Sultan'ın pek hoşuna gitmez. O, padişah olan kocasının İstanbul'da gönlünü başka güzel cariyelere kaptırmasından, unutulmaktan korkar. Kadınlığını kullanır, gözleri dolu

dolu olur, yalvarır, ağlar, “Sensiz yapamam, hayatıma kıyarım.”(s. 183) der. Sultan Murat, onun bu sulu gözlü ısrarlarına kızmaz. Çok sevdiği hasekisine, at üstünde yola düşmesinin uygun olmadığını söyler. En kısa zamanda kendisini İstanbul’a aldıracağı, haremi istediği şekilde tertip ve tanzim edebileceği sözünü verir.

Tahta çıkan Sultan Murat’a, annesi Nurbânu Sultan, Safiye’yi unutsun diye fevkâlade güzel cariyeler sunar. Fakat Safiye Sultan’ın korktuğu başına gelmez. İstanbul haremının güzel cariyeleri III. Murat’a Safiye’yi unutturamaz. Aksine padişah, birlikte olduğu cariyelerden birinin gözlerinin bal rengi olduğunu fark edince unutmak bir yana Safiye’yi hatırlar. Safiye’ye bizzat perdesinin, yastıklarının rengiyle bile ilgilenerek haremde yeni bir daire hazırlatır. İhtimam ile Manisa’dan İstanbul’a getirilmesi emrini verir.

Sultan Murat, Safiye Sultan’ı muhteşem bir törenle karşılar. Hasekinin gelişi akşam vaktine rastladığından haremın bütün şamdanlarını yaktırır. “Saray ile Bahçekapı arasındaki yolda sıra sıra meşaleler”(s. 134) yakılır. Yol boyunca çavuşlar sıralanır. Görünüşte Şehzâde Mehmet’i, gerçekte ise Sultan Murat’ın isteği üzerine Safiye Sultan’ı karşılamak için Osmanoğulları hanedanının valide sultan dahil en önemli kadınları haremın girişinde hazır beklemektedir. Çavuşların alkışları arasında Safiye Sultan, mükellef saltanat kayığından tazimle indirilir. Haseki Safiye Sultan, heyecanlı adımlarla kocasına doğru yürür, onun samur kürkünden eteklerini öpmek ister. “Fakat Murat, ondan önce davranır, omzundan okşar gibi tutup kaldırır. Genç kadın şamdanların ışıkları altında daha da mânalı bir hal alan bal rengi gözleriyle kocasına minnet ve şükranla bakar.”(s. 234). Beraberce hareme girerler. Safiye Sultan nasıl davranacağını bilmeden, Sultan Murat’ın ikazıyla “...önce valide sultanın ve sonra da Mihrimah Sultan’ın ve üç padişah hemşiresinin ellerini öper.”(s. 236).

Safiye Sultan, hareme gelişinin daha ilk haftasında, saray geleneklerini ayaklar altına alır. Kimseye danışmaz. Aklına gelen her şeyi yapar. “Hizmetine verilen câriyeleri, kalfaları, ustaları ve gediklileri değiştirir, onların yerlerine Manisa’dan beraberinde getirdiği cariyeleri

yerleştirir ve her birine birer vazife verir.”(s. 237). Kendisi Manisa’da iken Sultan Murat’ın yatağına girmeyi başaran câriye Firze’yi eski saraya gönderir. Onun bu tasarruflarına Sultan Murat ses çıkartmaz. Vlide Nurbânu Sultan aresizdir.

Safiye Sultan, haremdeki nüfuzuyla yetinmez. Dışarı ile de temasa geçer. Ufak tefek de olsa bazı tayinler yaptırır. Safiye’nin padişah üzerindeki nüfuzunu öğrenenler, ona hediye sunmakta âdetâ yariş ederler. “stikbllerini Safiye’nin istikblinde gören saray hizmetkrları da etrafında pervne gibi”(s. 47) dnmeğe başlarlar.

Gelininin nüfuzunu kırabilmek için Nurbânu Sultan, oğlunun koynuna Safiye’ye rakip olabilecek câriyeler sokar. Fakat bunlar, saray haremindedeki iki üç günden fazla kalamazlar. Hemen Safiye Sultan tarafından eski saraya gönderilirler. Padişah ise hasekisinin bu hırm hareketlerine kızmaz. Aksine memnun olur. “Safiye bizi kıskanır.”(s. 256) der.

Sultan Murat, genç yaşına rağmen iktidarsızlık illetine yakalanır. Hekimlerin ilacı, hocaların muskası fayda etmez. Padişah, birtakım entrikalarla, Safiye’nin etrafındakiler tarafından kendisine büyü yaptırıldığına inandırılır. Haremde hkimiyet Vlide Nurbânu Sultan’ın eline geçer. Safiye Sultan istemeye istemeye daha sakin hareket etmek mecburiyetinde kalır. Gelin ve kaynana birbirlerini sevmemelerine rağmen davranışlarını daha ll bir hle sokarlar. Sultan Murat, kendisine sunulan, birbirinden güzel criyelerle gönlünü eğlendirerek yakalandığı illetten kurtulur. Yatağına giren kızlar güzeldir, ama o, yine de Safiye’siz edemez. Ona döner. Safiye’yi ölünceye kadar sever.

Chamberlin’e Göre Safiye Sultan

Amerikalı yazar Ann Chamberlin, Safiye Sultan adlı üç ciltlik romanının dış kapağından öğrendiğimize göre; Salt Lake’de doğar. Çocukluğunu doğduğu yerde, gençliğinin büyük bir bölümünü ise matematik profesörü olan babasıyla birlikte Avrupa’da geçirir. Tarih ve İngiliz edebiyatı okur. İsrail’de, Ortadoğu arkeolojisi eğitimi görür. Tüm kutsal toprakları dolaşır. İncil’deki Beerhava kenti kazılarına katılır. Bir süre Kudüs’te kalır. Eski Akata, İbranice ve Hiyeroglif ğrenir. Eşiyle

Ürdün, Türkiye ve Kuzey Afrika'yı dolaşır. Halen Salt Lake City'de, iki dönümlük bir çiftlikte, kocası, iki oğlu, kedisi, ördekleri ve tavuklarıyla birlikte yaşamaktadır.

Safiye Sultan romanının anlatıcısı, asıl adı Giorgis Veniers olan, Venedikli bir hadımdır. Safiye'nin Venedik'teki âşıklarındandır. Safiye'yi Korfu'ya götüren geminin sahibinin yeğenidir. O da Safiye ile birlikte esir edilerek İstanbul'a getirilir. Hadım edilir. Sokullu'nun kölesi olur. Abdullah adı verilir. Ann Chamberlin, romanını bu hadımın ağzından anlatmakta veya ona anlattırmaktadır. Yazar bu durumu, yani romanını bir hadımın ağzından anlatmayı tercih edişini "kadın ve erkek dünyasını aynı anda gözlemleyebilecek olan yalnızca onlardı."*** (C. 1, dış kapak) şeklinde açıklamaktadır.

Romanın asıl kahramanı Sofia Bafo, Venedik Cumhuriyeti'ne bağlı Korfu adası valisinin kızıdır. Uzun boyludur. Hem cinslerine göre görünüşü daha kadınsı, adımları büyü ve duygu dolu, yürüyüşü dans eder gibidir. Beyaz tenli, küçük burunlu, yüzü ile çenesi ovaldir. Kahverengi gözleri, ışıltısı ve büyüklüğüyle bademe benzer. En belirgin özelliği ise, pırl pırl altın tanelerini andıran gerçekten sarı saçlarıdır.

Sofia, hem güzel hem de zekidir. Her şeyin merkezinde olmayı ister. Şehvet düşkünü, ihtiraslı ve başına buyruktur.

On dört yaşına gelince, babası ona adanın görgüsüz zenginlerinden bir koca bulur. Kız bunu kabullenmez. Korfu'ya gitmemek için elinden geleni yapar. Kendisini adaya götürecektir gemiye binbir güçlükte bindirilir.

Yıl 1526'dır. Ocak ayının sonu. Sofia Bafo'yu, Korfu'ya götüren gemi Türk korsanlarının(!) hücumuna uğrar. Sofia, esir edilerek İstanbul'a getirilip, Osmanlı haremine dört yüz kuruşa satılır. Alan, veliaht Şehzâde Selim'in eşi Nurbânu Sultan'dır. Sofia adı, arı, duru,

---

*** Ann CHAMBERLIN, **Safiye Sultan** (Çev: Solmaz KÂMURAN), C.I-II, 12. bsk., C. III, 10. bsk., İstanbul, 2000. Müteakip satırlardaki sayfa sayıları künyesi verilen ciltlere aittir.

güzel anlamına gelen Safiye'ye çevrilir. Bu açıdan, yeni adı kıza uyar. Öte yandan Latince kökenli Sofia'nın anlamı ise "bilge" demektir. Kıza bu ad da yakışır. Zira Safiye'nin ölümlü bedeninde güzellikle bilgelik bir aradadır. Bu, roman yazarına barutla ateşin bir araya gelişi gibi bir şey düşüncesini verir.

Safiye'ye onun sağlığını ve güzelliğini korumak için kendi memleketi Venedik'te o zamanlar bilinmeyen çiçek aşısı yapılır. Bunu dinî eğitim takip eder. Daha sonra okuma yazma öğretilir. Kısa zamanda Türkçe'sini ilerletir. Haremdeki kızlar arasında liderlik vasfını öne çıkartmağa başlar. Harem usullerini de öğrenen Safiye, Türk zevkine göre giyinmeye, dans etmeye, çok iyi olmasa da ut çalmaya başlar. Venedik şarkılarını Türkçe'ye uydurarak söyler. Bu, kendisi gibi Venedikli olan Nurbânu Sultan'ın çok hoşuna gider. Safiye'nin en iyi olduğu konulardan biri de insanlarla iletişim kurmadaki başarısıdır.

Nurbânu, Safiye'yi kayınpederi Kanunî Sultan Süleyman, kayınvalidesi Hürrem Sultan ile eşi Veliâht Şehzâde Selim ve kendi pozisyonu hakkında bilgilendirir. Daha sonra da onu, oğlu Veliâht Şehzâde Murat'ın yanına, Kütahya'ya götürür. O sıralar İran sınırında bulunan Selim de kütahya'ya gelir.

Şehzâde Murat, on sekiz yaşındadır. Nargileye düşkündür. Ava çıkmaz, babasının işleriyle ilgilenmez, silahları sevmez, ulemâyla bir araya gelip bilgisini artırmaz biridir. Müziği ve şiiri kendini kaybettiği anlarda dinler. Düşleriyle yapayalnız kalmayı sever.

Nurbânu, oğlu Murat'ı bu durumdan kurtarsın, onu sultanlığa hazırlasın diye Safiye'yi seçmiştir. Safiye'den önce Murat'ın koynuna verdiği kızlar bunu başaramaz.

Nurbânu özene bezene Safiye'yi hazırlayıp, bir kurban bayramında Murat'ın odasına koyar. Başlangıçta ilgisiz kalan Murat, Safiye'ye âşık olur. Ona şiirler yazmağa, devlet işlerine merak sarmağa, babası Selim'le çalışmağa başlar.

Selim'in kızı İsmihan, Sokullu ile İstanbul'da evlendirilecektir. Sokullu, eşi olacak İsmihan Sultan'ı İstanbul'a getirmesi için hadım kölesi Abdullah'ı bir bölük yeniçeri ile Kütahya'ya gönderir. Kışı Kütahya'da geçirmek istemeyen Nurbânu ve avanesi, Kütahya'da Selim'in hizmetine bir kısım harem ahalisini bıraktıktan sonra aynı kabile ile İstanbul'a dönmek ister. Kütahya'da kalan ayak takımı arasında bulunmak istemeyen Safiye de Murat üzerindeki nüfuzunu kullanarak babası Selim'e baskı yaptırır. Onlar da bu kabile ile yola düşerler.

İnönü yakınlarında eşkiyanın saldırısına uğrarlar. İsmihan Sultan ile Safiye Sultan ve İsmihan'ın hadımı Abdullah, kaçırlır. İsmihan ırzını muhafaza ettiği hâlde, Safiye, eşkiya başıyla düşüp kalkar. On gün sonra eşkiyanın elinden kurtarılırlar. Murat, çok bozulur. Safiye'yi öldürmek ister. Ancak Safiye masum olduğunu, bunu kendi bedeniyle ispat edemeyeceğini, İsmihan Sokullu ile evlendirildiğinde bekâretinin ortaya çıkacağını, kendisinin hep onunla olduğunu söyler. Alelacele hemen oracıkta, İnönü'de Sokullu ve İsmihan'ın düğünleri yapılır. Kızın, yani İsmihan'ın bâkire olduğu ortaya çıkar. Safiye, ipek urgandan kurtulur.

Yıl 1564 olur. Birçok şeyin farkına varan Safiye, nüfuzu ele alma emelindedir. Beklemeye tahammülü yoktur. Ama beklemekten başka çarenin olmadığını da farkındadır. Yalnız o, bu arada Murat'ı kendisine sadece bedensel olarak değil, beyinsel olarak da bağlamasını bilmiştir. Murat da divana kadar tırmanmıştır.

Safiye, kocası Murat ve doğurmayı düşündüğü oğlu ileride sultan oldukları zaman, onların sayesinde "Allah gibi ..... göze görünmeden elini her yere uzatabilir."(C. 2, S. 66) olmayı düşlemektedir. Bu maksatla dışarıda olup bitenlerden haberdar olmak ister. Aracılığıyla bilgi toplayabileceği Gazanfer adlı bir hadım edinir. Nurbânu'ya karşı haremde iktidar mücadelesine girişir. Kendine has bir haremi olmasını arzular. Nurbânu'ya karşı kazandığı ilk zafer ise, Murat'ı, babası Selim'in tayini beklenirken, onun yerine Manisa'ya sancak beyi olarak göndertmesidir. Nurbânu, bu duruma çok bozulur ama elinden bir şey gelmez. Safiye artık Nurbânu'nun hareminin bir câriyesi değil, harem sahibi bir hanım olacaktır.

Manisa'ya deniz yolu ile giderler. Safiye meraklıdır. Yol boyunca askerî ve ekonomik durumla ilgilenir. Murat'a kendi fikirlerini söyler. Murat'la birlikte mütesettir bir şekilde ava çıkar. Nurbânu, oğluna yazdığı mektuplarla bu tip davranışları engellemeye çalışır. Fakat oğlu üzerinde etkili olamaz.

Murat, Safiye'nin kendisini nikâhına alması isteğini Timur'dan beri süregelen gözdeleri nikâha almama geleneğine uyarak geri çevirir.

Safiye, Manisa'da hamile kalır. Doğan oğluna, büyük dedesi Sultan Süleyman, Mehmet adını verir. Safiye, Sultan Süleyman'ın yerine kayınpederi Selim'in değil de, kocası Murat'ın sultan olmasını planlar ama bu gerçekleşmez. Süleyman ölür, Selim sultan olur. Hadise üzerine Safiye, oğlu Mehmet'i alarak İstanbul haremine gelir. Nurbânu bunu iyi karşılamaz. Murat'a yeni câriyeler gönderir. Safiye'nin planları gerçekleşmediği için Allah'a şükreder. Safiye'yi burnu büyük olmakla suçlar. Safiye ise "yönetimin kalbinde olmanın bir şehzâde için en iyi eğitim biçimi olduğunu"(C. 3, s. 145) söyler.

Ordu Selim'in sultanlığını kabul etmez. İsyana kalkışır. Bunda Safiye'nin parmağı olduğuna inanılır. O sırada Murat da Manisa'dan İstanbul'a gelir. İsyan isteği yatışınca, Murat hiçbir şey olmamış gibi Manisa'ya döner. Safiye hem Murat'la gitmez, hem de Murat'a başka câriyelerle yatmayacağına dair yemin ettirir.

Gözde Safiye, devlet işlerine olan ilgisini giderek yoğunlaştırır. Kıbrıs'a sefer hazırlığını Venedikli hemşehrilerine haber vermekten çekinmez ama yine de oranın fethini ister. Çünkü oğlunun orayı yönetmesini arzular. Bu sıralarda Venedik'ten tanıdığı âşığı Andrea, Safiye'yi kaçıırıp Venedik'e götürmek ister. Bir gece buna fırsat bulursa da Safiye, Venedik'e dönmeyi reddeder.

Sultan Selim, hamamda sarhoş, Kıbrıslı bir kızını kovalarken ayağı kayar, düşüp başını mermer kurnalara vurur ve ölür. Bu işin görünen tarafıdır. Roman yazarına göre gerçek şöyledir: Kızın bütün ailesi Kıbrıs'ın fethi sırasında kılıçtan geçirilmiş, Kıbrıs halkı açlıktan

kıvranmıştır. Kıbrıslı köle kız da bunları görmüştür. Bütün bu olup bitenlere sebep kendisine şehvetle saldıran Selim'dir. Kıbrıslı kız, nefis Kıbrıs şarapları aracılığıyla Selim'den intikam almıştır.

Sokullu, Sultan Selim'in ölümünü ustalıkla saklayıp gerekli tedbirleri aldıktan sonra Manisa'daki Murat'a haberci çıkartır. Murat, dört adamıyla birlikte süratle İstanbul'a gelip tahta çıkar. Şeyhülislâmın yasayı bozmamasını istemesi üzerine beş üvey kardeşini öldürtüp, babasıyla birlikte Ayasofya'nın bahçesindeki türbeye göndertir.

Murat'ın tahta çıkışından üç hafta sonra Safiye, Manisa'dan İstanbul'a gelir. O zamana kadar Nurbânu oğluna yaklaşık konumunu düzenler. O artık Valide Sultan'dır.

Murat, sarayın tamir işlerine hız verir. Mısır'dan ünlü astronom Takiyeddin'i İstanbul'a çağırıp rasathâne kurdurur. Takiyeddin de Polonyalı Kopernik gibi "dünyanın değil, güneşin evrenin merkezi olduğunu"(C. 3, s.145) söylemektedir. Kopernik'in görüşü Hristiyan âlemini allak bullak eder. Takiyeddin'in İslâm âleminden aldığı cevap da aşağı yukarı aynıdır. Şeyhülislâmın ısrarıyla rasathâne köşke dönüştürülür(C. 3, s. 146). Yıldızlar artık Murat'a bilimsel işaretler değil şiirsel ilhamlar verir. Şiirler yazar. Hindistan'dan ve İtalya'dan ressamlar getirir. Safiye'ye ilgisi nisbeten azalır. Davet bekleyen Safiye, istediği davet gelmeyince kabulünü ister ama isteği geri çevrilir. Bu durum Safiye'nin pek hoşuna gitmez. Yine de o bir yolunu bulup Murat'tan hamile kalır. Yirmi beş yaşlarındadır. Eski canlılığı yoksa da hâlâ çok güzeldir. Safiye'nin hamileliği sırasında Nurbânu boş durmaz. Onun hamileliğinden istifade ederek, Safiye'yi oğluna unutturmak için Murat'a çok güzel câriyeler sunar. Bu yüzden Safiye ile tartışılar. Ne olursa olsun Murat, Safiye'den vazgeçmez. Hatta Safiye, hadımı Gazanfer'i Murat'a "kapağası" yaptırır.

Safiye'nin hamileliği sırasında, Sultan Murat, İranlı Mitra adında, bekâreti sonradan onarılmış bir câriyeyle günlerini geçirir. Mitra da hamile kalır.

Nurbânu ile Safiye, Murat'a cârîye sunma yarışına girerler. Bu yarış bir taraftan haremdeki cârîye sayısını, diğer taraftan da cârîye pazarındaki fiyatları artırır.

Sultan Murat, karnı büyüyen Mitra'yı artık istemez. Her geceyi bir başka cârîye ile geçirir. Mitra'nın bir oğlu olur. Adını Mustafa koyarlar. Haramde büyü dedikoduları da olur. Bunu yaptığına inanılan cârîyeler falakaya yatırılıp dövülür, kırbaçlanır. Bazıları da çuvallara konulup denize atılır.

Memlekette kıtlık baş gösterir. Ekonomi bozular. Yeniçeriler ve sipahiler maaşlarının artırılmasını isterler. Kaynak yoktur. Paranın ayarı düşürülür.

İranlı Mitra, şiire ve sanata düşkün olan Murat'a bu yoldaki becerisiyle yakın olmayı başarır ve ikinci kez hamile kalır. Mitra, Nurbânu takımındandır. Mitra'nın ikinci çocuğu da oğlan olur. Fakat o arada İranlı yarı hadım biri, Mitra'ya başarısız bir tecavüze yeltenir. Hadım denize atılır. Mitra da suçsuz olmasına rağmen iki oğluyla birlikte Edirne sarayına sürgün edilir.

Sokullu, suikast neticesinde ölür. Bu ölümden Safiye'nin parmağı vardır.

Sultan Murat'ın cârîyelerinden otuz beş çocuğu olur. Yirmi biri erkektir. Kızların hepsi yaşar. Erkeklerin ise beşi sağ kalır. Beşin biri Safiye'nin Mehmet'i, ikisi Mitra'nın, ikisi de Nurbânu'nun oğlunun koynuna soktuğu diğer cârîyelerindir. Ölen çocuklar çeşitli usûllerle yok edilmektedirler. Bu usûller, romanda şöyle anlatılmaktadır:

“Hep düşüyorlar mı? diye sordum. Sesim dehşet içindeydi. Gözüm zavallı bebeğin cesedini kucağına almış ağlayan anneye takılmıştı.

Sanırım bu onlara en kolay gelen yol. Çünkü bakıcı arkasını döner dönmez çabucak yapılabilecek bir iş ve oğlan çocukları da özellikle bu

yaşlarda koşturmayı çok seviyorlar. Evet pek çoğu düşüp ölüyor. Nurbânu'nun takımından birinin bebeği yaşamayı başardı, ama o da zihnen ve bedenen tamamen sakat kaldı.

Bir de boğulmalar var. Kuyuya düşenler, hamamda ölü bulunanlar. Boğazını sıkıp öldürdükleri bebekler de olur, bunlar için bir de anneleri ya da yine bakıcıları suçlarlar. Çocuğun üzerine devrilip uyudun, diye. Sonra zehir işi... çocuğun hoşuna gidebilecek bir yiyeceğe katıp kolayca bulacağı yerlere bırakırlar. Siz gelmeden kısa bir süre önce Nurbânu'nun dairesinde bir tabak zehirli helva bulunmuştu. Ondan yiyen kuşlar ölünce durum ortaya çıkmıştı. Bir seferinde kötü bal sattı, diye bir balcı asılmıştı ama, bu sarayda ateş, ishal ve kusmaların ne kadarının normal nedenler yüzünden olduğunu ancak Allah bilebilir.

Ah, unuttuyordum, bir de nazar işi var. Ben bu konuda çok şüpheliyim. Özellikle de küçük çocuklarda nazar yüzünden hastalık, bence hekimlerin ihmaline iyi bir mazeret oluyor. Ama bu konuda o kadar çok şey duyuyoruz ki.”(c. 3, s. 333 – 334)

Nurbânu, 1583 yılının aralık ayında ölür. Eşi Sultan Selim'in yanına gömülür. Safiye, artık imparatorlukta tek başındır. Oğlu Şehzâde Mehmet'in Manisa sancağına gönderilmesi pek hoşuna gitmese de buna ses çıkarmaz. Ona güzel, yumuşak bir Rum güzeli bulur. Sıra Valide Sultanlık'tadır.

Murat ölür, tahta Mehmet çıkar. Safiye, vaktiyle Murat'ın gözdelelerinden Mitra'ya kardeşine Sokullu'yu öldürtmesi karşılığında, oğlu Mehmet sultan olunca kendisi ve çocukları için özgürlük sözü vermiştir. Bu sözünde durmaz. Mehmet, on dokuz şehzâdeyi ipek urganla boğdurtup, babası Murat'ın yanına gönderir. Mitra ve diğer altı câriye Mura'tan hamiledir. Belki erkek doğururlar endişesiyle Marmara denizine atılırlar.

Safiye, damadı Ferhat Paşa'yı vezir-i âzam yaptırır. Sultan oğlu Mehmet'in koynuna yeni yeni câriyeler sokar. İşleri haremden yöneten yine odur. Güç ve iktidarına mâni olacaklara veya sözünü tutmayanlara karşı en yakınları olsalar bile çok acımasızdır. Çok can yakan biridir.

Sonuç

Safiye Sultan, karizmatik yapısıyla roman kişiliğine çok uygun tarihî bir şahsiyettir. Bu sebeple yaşadığı devri anlatan Türk tarihi romanlarında karşımıza önemli bir tip olarak çıkmaktadır. İncelediğimiz romanlardan Feridun Fazıl Tülbentçi'nin Sultanların Aşkîadlı eserinde Safiye Sultan, tarihî şahsiyetine daha uygun ve yakışır bir anlayışla ele alınırken, Ann Chamberlin'in Safiye Sultan adlı eserinde bu tarihî şahsiyetin bilhassa cinsel hayatı, yazarın hayal gücünün sınır tanımazlığı içinde, akıldan, mantıktan, gerçeklerden tamamen uzak, bir anlayışla ele alınmaktadır. Söz gelişi, Şehzâde Murat(III. Murat) Manisa'da hamalların omuzlarında taşıdığı iki kişilik bir tahtrevanda Safiye ile sevişir. Tahtrevanın içinden gelen seslerden ve kımıldılardan durumu fark eden hamallar, tahtrevanı sokağın ortasına bırakırlar.(C. 2, s. 95 – 102). Osmanlı terbiyesini bilenler böyle bir durumun mümkün olmadığını bilirler. Bu ve benzeri anlatımıyla Ann Chamberlin'in eseri, daha çok sıradan, fantastik bir seks romanı görünümü vermektedir.

Tarihî romanın tarih olmadığı erbabınca bilinen bir gerçektir. Ancak Ann Chamberlin'in yaptığı gibi hayal gücünü zorlayarak, tarihî şahsiyeti belli kişileri, hem de tarihî isim ve sıfatlarıyla olduğundan çok farklı bir şekilde anlatmak –belli bir amaca yönelik değilse- en azından insafsızlıktır.